

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar*

Mehmet DOĞRU¹

Kasım KARATAŞ²

Öz

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve birçok ili etkileyen yıkıcı deprem, binlerce insanın hayatını kaybetmesine, yaralanmasına ve evsiz kalmasına neden olmuştur. Bu araştırma, gerçekleşen bu yıkıcı depremin depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerine olan etkilerini incelemektedir. Araştırma, depremzede öğrencilerin yaşadığı sorunları, depremzede öğrencisi olan öğretmenlerin bakış açısıyla değerlendirilerek gerçekleştirilmiştir. Depremzede öğrencilerin duygusal ve psikolojik durumları ile maddi ve manevi destek ihtiyaçları ele alınmıştır. Depremzede öğrencisi olan öğretmenlerin öğrencilerine ilişkin metaforik algılarını belirlemek ve depremzede öğrencilerin sorunlarına ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle metafor analizi niteliğindedir. Araştırma, Türkiye'nin çeşitli illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan 45 öğretmenden toplanan verilerle yürütülmüştür. Araştırmada, öğretmenlerin depremzede öğrencilerde gözlemledikleri sorunlar "kültürel uyumsuzluk", "travma sonrası stres bozukluğu", "dikkat dağınıklığı", "duygusallık", "korku ve endişe", "tedirginlik", "içe kapanıklık" ve "umut vadetme" gibi temalar altında toplanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin depremzede öğrencilerin yaşadığı

Atif için: / Please Cite As:

Doğru, M., & Karataş, K. (2024). Öğretmenlerin bakış açısıyla depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunlar. *Journal of Turkic Civilization Studies*, 5(2), 256-284.

Geliş Tarihi / Received Date: 13.08.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 31.10.2024

* Bu çalışma, " Depremzede Öğrencilerin Yaşadığı Sorunların İncelenmesi " adlı başlığıyla, 25-27 Nisan 2024 tarihleri arasında Burdur/Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde düzenlenen " Uluslararası 21. YY Eğitim Araştırmaları Kongresinde" (INER CONGRESS) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mehmetdogru789@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2259-3014

² Doç.Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman. kasimkaratas@kmu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2867-9583

sorunların çözümüne yönelik uyguladıkları yöntemler ve Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde yapılması gerekenler de değerlendirilmiştir. Araştırma, depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerindeki eksikliklerin giderilmesi ve uyum süreçlerinin desteklenmesi için kapsamlı ve çok yönlü yaklaşımların benimsenmesinin önemini vurgulamaktadır. Araştırma, depremzede öğrencilerin duygusal ve kırılğan yapıları ile maddi ve manevi desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Depremzede öğrenciler, Eğitim süreci, Metafor, Psikososyal destek, Millî Eğitim Bakanlığı.

Problems Experienced by Earthquake-Affected Students from the Teachers' Perspective

Abstract

On February 6, 2023, a devastating earthquake centered in Kahramanmaraş struck, affecting multiple provinces and resulting in thousands of deaths, injuries, and homelessness. This research investigates the impact of this earthquake on the educational processes of affected students, evaluated from the perspective of their teachers. It explores the emotional and psychological states of these students, along with their needs for material and spiritual support. Through metaphor analysis, the study aims to uncover teachers' perceptions of their affected students and gather insights into the challenges they face. Conducted with data from 45 teachers working in Ministry of National Education-affiliated schools across various provinces in Turkey, the research identifies themes such as "cultural mismatch," "post-traumatic stress disorder," "lack of attention," "emotional sensitivity," "fear and anxiety," and "withdrawal." It also assesses the methods teachers employ to address these challenges and suggests necessary actions at the Ministry level. The study highlights the importance of adopting comprehensive approaches to address educational gaps and support the adaptation processes of earthquake-affected students, revealing their need for both emotional support and practical assistance.

Key Words: Students affected by the earthquake, Education process, Metaphor, Psychosocial support, Ministry of National Education.

GİRİŞ

Doğal afet, insanların mevcut kaynaklarıyla müdahale edemediği veya etkisini azaltamadığı doğa olayları şeklinde tanımlanmıştır. Bu olaylar, yaşandığı coğrafyada insanların hayatını ve faaliyetlerini olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle, toplumlar için doğal afetler önemli bir sorun teşkil eder (Türksoy, Karabulut ve Gürbüz, 2023). Bu olaylar, çok kısa sürede gerçekleşir ve yaşandıkları yerlerde büyük can ve mal kayıplarına neden olur. Doğal afetlerin başlaması engellenemez, ancak alınacak önlemlerle zararları azaltılabilir (Kocalar, 2023). Erkal ve Değerliyurt'a (2009) göre doğal afetler, ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan olaylar olduğundan, sürekli hazırlıklı

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

olmayı gerektirir. Tarih boyunca, insan yaşamını tehdit eden doğal afetler, dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de ciddi can ve mal kayıplarına neden olmuştur ve aşağıdaki kategorilere ayrılabilir. Doğal- jeolojik afetler: Deprem, tsunami, volkanik ve her türlü kütle hareketleri. Klimatik- meteorolojik afetler: Fırtınalar, sel-taşkın, aşırı sıcak ve soğuklar, hortum, kasırga, tayfun, tornado, asit yağmurları, yıldırım düşmesi gibi hava olaylarıdır. Hidrolojik afetler: Akarsu baskınları, akarsu ve göllerin kirlenmesi, deniz kabarmaları ve baraj taşması. Biyolojik afetler: Erozyon, kuraklık, doğadaki diğer canlıların sebep olduğu salgınlar ve ekosistemdeki istilacı yabancı türler. Yeryüzünde yaşanan doğal afet türleri bu şekilde sıralanabilir (Akar, 2013; Özgen vd., 2011; Sezer, 2024). Doğal afet türlerinden biri olan deprem, özellikle jeolojik süreçlerin sonucu olarak meydana gelmekte ve insan yaşamı üzerinde yıkıcı etkiler bırakmaktadır (Aksoy, 2013).

Depremler, doğaya ve insanlara büyük ölçüde zarar verebilen, gerçekleşmesi halinde sosyal, maddi ve fiziki kayıplara sebep olan doğal afetlerdendir. Jeolojik kökenli olup, yer kabuğunun altında bulunan levhaların hareket etmesiyle oluşan kırıklar, yer yüzeyinde sarsıntılara neden olur. Depremler, önceden tahmin edilemeyen, önlenemeyen ve büyük hasar veren doğa olaylarıdır (Gündüz, 2009). Türkiye, yüksek deprem riski taşıyan bir ülkedir. Türkiye’de yaşanan depremler, çok sayıda insanın ölümüne ve maddi zarara yol açmıştır (Hayrullaoğlu, Aliefendioğlu ve Tanrıvermiş, 2018). Bunlardan, son yüzyılın en büyük ikinci büyük depremi olan 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde 7.7 Mw ve 7.6 Mw büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir. Depremler, Ölü Deniz Fay Zonu ve Doğu Anadolu Fayı üzerinde gerçekleşmiştir. Depremlerden sonra 7.184 adet artçı sarsıntı kaydedilmiştir. Depremler, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Kilis, Hatay, Malatya ve Elâzığ illerinde büyük yıkıma ve can kaybına neden olmuştur. Resmi kaynaklara göre, depremler sonucunda 42.310 kişi hayatını kaybetmiş, 448.018 kişi de bölgeden tahliye edilmiştir. (Afet ve Acil Yönetim Başkanlığı [AFAD], 2023).

6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş olan ve beraberinde 10 ilde (Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Kilis, Osmaniye, Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Malatya, Elâzığ) yıkıcı etkileri görülen, sonrasında da artçı etkilerin devam ettiği depremde, on binlerce insan ölmüş ve yaralanmıştır. Depremden kurtulan insanlar, depremden etkilenmeyen diğer illerde yaşayan yakınlarının yanına, üniversite yurtlarına veya sivil toplum kuruluşlarının sağladığı evlere taşınmak zorunda kalmışlardır (Yamamoto ve Altun, 2023). Depremin yaşattığı travmatik etkinin hemen devamında barınma, iş bulma, sağlık hizmetlerine erişim, aile birliklerinin bozulması ve öğrencilerin eğitim – öğretim sürecinin kesintiye uğraması gibi sorunlarla

karşı karşıya kalmışlardır. Söz konusu bu sorunlar, deprem felaketine maruz kalan bireyleri, uzun vadede depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) açısından daha yüksek risk altına sokmaktadır (Atmacaoğlu, 2019). Nitekim depremzedelerle ilgili yapılan araştırmalar depremden yıllar sonra bile, deprem tanıklarının yaşam kalitesi, depremi yaşamayanlara göre anlamlı derecede düşük olduğunu göstermektedir (Gezgin, 2023). Özellikle deprem, çocuklar ve gençler için yoğun psikolojik sorunlar yaşama açısından ciddi bir risk faktörüdür. Çünkü çocuklar ve gençler deprem sonucunda fiziksel zarar görmelerinin yanında, aile bireylerini kaybetmeleri, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, umutsuzluk, kaygı gibi psikolojik sorunlar yaşamalarına neden olabilir (Baştan, 2023; Özel ve Ersoy, 2023). Bunu yanında çocuklar, deprem sonucu ortaya çıkan yaşam ve mekân değişikliklerini anlamlandırmakta güçlük yaşarlar (Nakajima, 2012). Okullarını, evlerini, arkadaşlarını, oyun alanlarını kaybeden bu bireyler, depremin psikolojik ve sosyal etkileriyle baş etmeye çalışırken, eğitim hayatları da aksamaktadır.

6 Şubat depremi sonrasında eğitim öğretim sürecinde çeşitli aksamalar, zorluklar ve değişiklikler yaşandı. Deprem bölgelerinde birçok okul binası hasar gördü veya yıkıldı, bu nedenle eğitim öğretim faaliyetlerine ara verildi. Güvenli olmayan binalarda eğitim yapılamayacağı için geçici çözümlerle süreç devam ettirilmeye çalışıldı. Bu dönemde uzaktan eğitim platformları yoğun bir şekilde kullanıldı. Özellikle EBA (Eğitim Bilişim Ağı) gibi dijital platformlar devreye girse de internet erişimi ve cihaz eksikliği nedeniyle her öğrenciye ulaşmakta zorluklar yaşandı. Fiziksel okulların kapalı olduğu dönemde, çadırlar, konteynerler ve prefabrik yapılar gibi geçici eğitim merkezleri kuruldu. Bu merkezler, öğrencilerin eğitimden geri kalmamalarını sağlamak amacıyla geçici çözümler sundu. Deprem bölgesindeki öğrencilere ders kitapları, kırtasiye malzemeleri ve diğer eğitim materyalleri temin edilerek dağıtıldı, eğitim materyallerine erişimi olmayan öğrencilere destek sağlanmaya çalışıldı (Polat ve Sarıçam, 2023; Telli ve Altun, 2023; Uğuz, 2023). Bununla birlikte depremden etkilenmeyen diğer illere göç edenler, çocuklarının eğitim-öğretim hayatına devam edebilmesi için bu illerdeki okullara kayıt ve nakil işlemlerini gerçekleştirmişlerdir. (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023).

6 Şubat depremi ve sonrasında yaşanan bu ani değişim, öğrencilerin başta psikolojik durumlarını olmak üzere, sosyal ilişkilerini, gelecek planlarını ve akademik performanslarını olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların incelenmesi gerekli görülmektedir. Bununla birlikte depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların incelenmesi, alanyazına katkılar sağlayabilir ve bu öğrencilerin özel ihtiyaçlarını daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca çalışma

bulguları, afet sonrası psikososyal destek ve eğitim politikalarının yeniden yapılandırılmasında yol gösterici olabilir. Öğretmenler, okul yöneticileri ve psikolojik danışmanlar için pratik öneriler sundu. Bu öneriler, depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerine daha iyi uyum sağlamaları ve yaşadıkları travmanın etkilerini azaltmaları için kullanılabilir. Son olarak öğretmenlerin depremzede öğrencilere nasıl daha iyi destek olabilecekleri konusunda farkındalıklarını artırarak, öğretmen eğitim programlarının içeriğinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu kapsamda bu çalışmada depremzede öğrencilere ev sahipliği yapan okullarda çalışan öğretmenlerin bakış açısıyla depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Çünkü öğretmenlerin depremzede öğrencilerle sınıf ve okul içinde birlikte zaman geçirerek gözlem yapma ve doğrudan etkileşim kurma fırsatına sahiptirler. Bu nedenle, depremzede öğrencilerin yaşadığı sorunlara dair farkındalık düzeylerinin yüksek olacağı düşünüldüğünden çalışma öğretmenlerle birlikte yürütülmüştür. Bu araştırmanın amacı, öğretmen algısına göre depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunları incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırma, depremzede öğrencisi olan öğretmenlerin öğrencilerine ilişkin metaforik algılarını belirlemek ve depremzede öğrencilerin sorunlarına ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle metafor analizi niteliğindedir. Metafor, bir kavram veya terimin belirli bir benzerliğin ifade edilmesi amacıyla farklı bir içerikte kullanıldığı dilsel bir form olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Metafor, “bir şeyden diğerine anlam aktarmaya” yarayan bir sözcük olarak tanımlanabilir. Geleneksel olarak, metaforlar “konuşmacının dilini süsleyen anlatım figürleri” olarak değerlendirilmiştir. Ancak son yıllarda psikologlar ve dilbilimciler, metaforları “birbiriyle uyuşmayan iki alanın birbiriyle eşleşmesi” yoluyla “toplumsal olguların imgelerini” yansıtan “önemli bir algı ve iletişim aracı” olarak yeniden tanımlamıştır (Nikitina ve Furuoka, 2008). Metafor, iki kavram arasında bir köprü işlevi görmektedir; bu bağlamda birinci kavram genellikle herkes tarafından iyi bilinen bir kavramdır. Bu bilinen kavramın belirli bir özelliği ile yeni kavramın benzer bir özelliği kullanılarak etkili bir anlatım sağlanmaktadır (Güner, 2013: 429). Nitel bir araştırma aracı olarak metafor analizi, araştırmacılara kavramsal metaforları inceleyerek belirli bir konunun düşünce kalıplarını ve anlayışlarını anlamaya yönelik bir fırsat sunmaktadır. Metafor analizi, konuyla ilgili dilsel metafor örneklerini toplamak, bunları kavramsal metaforlarla genelleştirmek ve bu sonuçları oluşturan anlayışların veya düşünce kalıplarının ortaya konmasını sağlamak için kullanılan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmacının incelediği olguyu açıklayabilmesi ve araştırma sorularına yanıt bulabilmesi için ölçüt örnekleme kullanılabilir. Ölçüt örnekleme yoluyla araştırmada belirli niteliklere sahip kişileri, olayları, nesnelere veya durumları içeren bir örneklem oluşturulur (Marshall ve Rossman, 2014). Belirlenen ölçütlerin araştırmanın amacına uygun olması gereklidir. Her kritik durum ölçüt örnekleme için uygun olmayabilir ve her ölçüt de kritik bir duruma uyarlanamayabilir (Creswell ve Clarck, 2016). Bu araştırma kapsamında çalışmaya dâhil edilecek öğretmenler için belirlenen ölçüt, sınıfında 6 Şubat 2023 depreminden etkilenerek farklı bir okulda öğrenimlerine devam etmek zorunda kalan depremzede öğrenciler bulunan öğretmenlerdir. Bununla birlikte kolay ulaşılabilirlik ve yüksek geri dönüş oranı sağlanacağı, zaman ve ekonomik açıdan avantaj sağlayacağı düşüncesiyle, detaylıca ve derinlemesine görüş alınabilecek katılımcılara odaklanmak amacıyla Türkiye'nin çeşitli illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan ve depremzede öğrencisi olan gönüllü 45 öğretmen ile yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Betimsel araştırmalarda veri toplama yöntemleri farklılık göstermektedir. Bu tür araştırmalarda en yaygın kullanılan tekniklerden biri anketlerdir (Balci, 1989). Araştırmaya katılan öğretmenlerden depremzede öğrencilere yönelik algıları, depremzede öğrencilerin yaşadığı sorunlara ilişkin görüşleri, sorunların çözümüne yönelik izlenen yöntemler ve Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılması gerektiğine dair düşüncelerini öğrenmek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan yarı- yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Bu amaçla öğretmenlerden depremzede öğrenci algılarını belirlemek için “Depremzede öğrencileri ..... (canlı veya cansız bir varlık) benzetiyorum. Çünkü.....” ile başlayan kısımdaki bölümleri doldurmaları istenmiştir. Depremzede öğrencilerin yaşadığı sorunlara ilişkin görüşleri belirlemek için “Depremzede öğrencilerde ne gibi sorunlar gözlemliyorsunuz?” sorusuna yanıt vermeleri istenmiştir. Sonrasında depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar hakkında bilgi edinmek için “Depremzede öğrencilerle eğitim – öğretim faaliyetleri yürütürken (okul içi/okul dışı/ailesel) ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz? Bu sorunları gidermek için ne gibi önlemler alıyorsunuz?” sorusunu yanıtlamaları, son aşamada ise Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilere yönelik yapılması gerekenler hakkındaki görüş ve önerilerini öğrenmek amacıyla “Sizce Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilerle ilgili kısa, orta ve uzun

vadeli ne gibi adımlar atılmalıdır?” sorusunu yanıtlamaları istenmiştir. Formun geliştirilmesi sürecinde eğitim bilimleri alanında görevli 3 öğretim elemanından görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra açık uçlu sorulardan oluşan anket formuna son hali verilmiştir. Bu çalışmada, yüzyüze görüşmelerin yerine online ve yazılı görüşme yöntemleri tercih edilmiştir. Bu seçim, kaynakların etkin kullanımı ve geniş katılımcı havuzuna erişim sağlama amacı taşımaktadır. Ancak, nitel araştırmaların doğasında yatan etkileşim eksikliği, katılımcıların verdiği yanıtların derinliğini etkileyebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yazılı görüşme sürecinde, soruların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla dikkatli bir şekilde tasarımlar gerçekleştirilmiş, pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Google Forms yerine Microsoft Forms tercih edilmiştir; bu seçim, görsel tasarım ve veri analizindeki sunduğu esneklikten kaynaklanmaktadır. Açık uçlu sorularda kelime ve karakter sınırları belirlenmiş, ancak katılımcılar için yeterli alan bırakılarak derinlemesine yanıtlar elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, yanıtların derinliğini artırmak adına katılımcılara örneklerle yönlendirme yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak elde edilen veriler, tümevarımsal tekniklerden içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinin temel amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlar ve ilişkiler belirlemektir. İçerik analizi toplanan verilerin derinlemesine incelenmesini gerektirir ve önceden belirlenmemiş temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinde sırasıyla verileri kodlama ve kodlamada ayrıntı, metaforların belirlenmesi, tematik kodlama, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması şeklinde bir yol izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmaya katılan öğretmenlerin anlamlı her bir cümlesi veya kavramı için tümevarımcı analiz yaklaşımıyla birer tema listesi oluşturulmuştur. Bu aşamada, özellikle metafor sorusu göz önünde bulundurularak belirli bir metaforun belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmediği incelenmiş ve metafor olarak kabul edilmeyecek kavramlar listeden çıkarılmıştır (Karataş, Ardiç ve Oral, 2017). Sonrasında, katılımcılar tarafından üretilen metaforların her biri araştırmacılar tarafından kodlanmıştır (Pehlivan, Akçay ve Neyişçi, 2020).

Geçerlilik kazanan metaforlar sırasıyla incelenmiş ve araştırmacılar tarafından bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların oluşturduğu dikkat çeken metaforlar ve yaptıkları açıklamalar, katılımcılara verilen kodlar kullanılarak bulgulara dahil edilmiştir. Bu süreç, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak amacıyla titizlikle yürütülmüştür. Çalışma grubunu oluşturan Öğretmenler, harflerle ve veri listesindeki sayısal sıraya göre

kodlanmıştır. Örneğin; veri listesinde 11.sırada olan bir katılımcı, Ö11 (Ö= Öğretmen) olarak ifade edilmiştir. Temaların bulunması için içerik analizinde belirli adımlar izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). İlk olarak, veriler kodlanmış ve metafor olarak kabul edilmeyen kavramlar listeden çıkarılmıştır. Daha sonra, bu kodlar bir araya getirilerek incelenmiş ve ortak yönler belirlenmiştir. Bu aşamada ortaya çıkan temalar, daha genel bir olguya işaret eder. Son olarak, bu temalar araştırmanın bulgularına dahil edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Katılımcılar depremzede öğrencilere ilişkin geçerli 38 metafor üretmişlerdir. Geçerli olan bu metaforlar sekiz tema altında toplanmıştır. Katılımcıların üretmiş oldukları metaforlar ve yaptıkları açıklamalar incelendiğinde aynı metaforlar farklı anlamları içerdiği durumlarda, farklı tema listelerinde de yer almışlardır. Örneğin “kuş” metaforu, bir örnekte “kültürel uyumsuzluk ” kategorisi ile ilişkilendirilirken, bir başka örnekte “tedirginlik” kategorisi altında yer almıştır.

Geçerlik ve Güvenirliğin Sağlanması

Bir araştırmanın bilimsel nitelik taşıması, belirli bir düzeyde geçerli ve güvenilir olmasına bağlıdır. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenirliliği sağlayabilmek için belli şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Araştırmanın iç güvenirliliği (tutarlılığı), dış güvenirliliği (teyit edilebilirliği), iç geçerliliği (inandırıcılığı) ve dış geçerliliği (aktarılabirliği) sağlanmalıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel verilerin analizinde sayısallaştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasındaki amaç, verilerin yorumlanmasını adil bir şekilde yapmak ve temaları karşılaştırmak için olanak sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın güvenirliliği için araştırma süreci şeffaf bir şekilde rapor edilmiştir ve ham veriler korunmuştur (Baltacı, 2018). Bu araştırmada veriler toplanırken etik kurallar çerçevesinde çalışmaya katılmak isteyen depremzede öğrencisi olan gönüllü öğretmenlerle iş birliği yapılmıştır. Ayrıca, veri toplama sürecinde öğretmenlerin görüşlerini net bir şekilde ifade etmeleri istenmiştir. Bu amaçla, tüm metaforlar araştırmacılar tarafından bağımsız olarak kategorize edilmiş ve görüş birliği ile görüş ayrılıklarını değerlendirmek üzere, Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği kodlayıcılar arası güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Araştırmacılar arasındaki tutarlılık oranı %92 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman'a (1994) göre, %80'in üzerindeki uyum, araştırmanın güvenirliliği için yeterlidir.

Evren- Örneklem

Bu araştırmanın katılımcıları, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmacının incelediği olguyu açıklayabilmesi ve araştırma sorularına yanıt bulabilmesi için ölçüt örnekleme kullanılabilir. Ölçüt örnekleme yoluyla araştırmada belirli niteliklere sahip kişileri, olayları, nesnelere veya durumları içeren bir örneklem oluşturulur (Marshall ve Rossman, 2014). Belirlenen ölçütlerin araştırmanın amacına uygun olması gereklidir. Her kritik durum ölçüt örnekleme için uygun olmayabilir ve her ölçüt de kritik bir duruma uyarlanamayabilir (Creswell ve Clark, 2016). Bu araştırma kapsamında çalışmaya dahil edilecek öğretmenler için belirlenen ölçüt, sınıfında 6 Şubat 2023 depreminden etkilenerek farklı bir okulda öğrenimlerine devam etmek zorunda kalan depremzede öğrenciler bulunan öğretmenlerdir. Bununla birlikte kolay ulaşılabilirlik ve yüksek geri dönüş oranı sağlanacağı, zaman ve ekonomik açıdan avantaj sağlayacağı düşüncesiyle Türkiye'nin çeşitli illerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan ve depremzede öğrencisi olan gönüllü 45 öğretmen ile yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, öğretmenlerden elde edilen veriler analiz edilerek bulgulara ve bu bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada ilk olarak öğretmenlerden depremzede öğrencileri nasıl tanımladıklarını ve bu tanımlamaların ardındaki nedenleri açıklamak için metaforlar kullanmaları istenmiş; ayrıca bu metaforları neden tercih ettiklerini açıklamaları istenmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin depremzede öğrencilere ilişkin belirledikleri metaforlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Depremzede Öğrencilere İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f
Kuş	6	Kedi	1
Çiçek	5	Aslan	1
İnsan	3	Gül	1
Vazo	2	Fidan	1
Canlı	2	Bebek	1
Balık	2	Dost	1
Öğrenci	2	Güvercin	1
Serçe	1	Dalgın	1
Porselen	1	Kelebek	1
Kardelen	1	Misafir	1
Farklı Renkteki Top	1	Melek	1
Evlad	1		
Toplam			38

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmenler depremde öğrencilere yönelik algılarını 23 imgesel metaforla ilişkilendirdiği ortaya çıkmıştır.

Çalışmaya katılan bazı öğretmenler, depremde öğrencilere yönelik algılarını en çok ‘Kuş (6), insan (3), vazo (2), canlı (2), balık (2), öğrenci (2)’ metaforla ilişkilendirdiği görülmektedir. Bu duruma ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö31: "Depremde öğrencileri ürkek bir kuşa benzetiyorum. Çünkü yaşadıkları travma. "

Ö28: "Depremde öğrencileri yalıtılmış bir insana benzetiyorum. Çünkü derste bazıları yalnız ve sessizler zor uyum sağlıyorlar. "

Ö18: "Depremde öğrencileri çiçeğe benzetiyorum. Çünkü sabah olunca yeniden açacaklar. "

Ö41: "Depremde öğrencileri değerli bir vazoya benzetiyorum. Çünkü kırılmalarından çok korkuyorum. "

Ö25: "Depremde öğrencileri korkmuş köşesine sinmiş canlılara benzetiyorum. Çünkü o anı bir daha yaşamaktan korkuyorlar. "

Ö35: "Depremde öğrencileri sudan çıkmış balığa benzetiyorum. Çünkü çok şaşkın ve çaresizlik içindeler. "Öğretmenlerin kullandıkları metaforlar ve açıklamalar ışığında depremde öğrencilerin yaşamış oldukları durumun hâlihazırda etkisinden kurtulamadıkları ve psikolojik olarak olumsuz etkilerinin sınıf içerisinde devam ettiği çıkarımı yapılabilir.

Tablo 2. Depremde Öğrencilerde Gözlenen Sorunlarla İlgili Oluşturulan Temalar

Temalar	f	Yüzde
Kültürel Uyuşmazlık	8	18,2
Travma Sonrası Stres Bozukluğu	6	13,6
Dikkat Dağınıklığı	5	11,4
Duygusallık	5	11,4
Korku ve Endişe	5	11,4
Tedirginlik	4	9,1
İçe Kapanıklık	4	9,1
Çekingenlik	4	9,1
Umut Vadetme	3	6,8
Toplam	44	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan öğretmenlerin depremde öğrencilerde gözlemledikleri en önemli sorunlardan yola çıkarak oluşturulan

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

temalardan ilki kültürel uyumsuzluktur. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö12: "Depremzede öğrencilerimin sınıfımdaki diğer öğrencilerle uyumsuzluk içerisinde olduğunu gözlemliyorum. "

Ö13: "Genel olarak uyum sorunu yaşadıklarını gözlemliyorum. "

Ö21: "İlk başta ortama yabancılik çekmelerine rağmen daha sonra ortama alıştılar. Zaman zaman içine kapanık olduklarını gözlemliyorum. "

Ö26: "Uyum problemleri yaşıyorlar, memleket özlemi çekiyorlar ve yüksek sesten irkildiklerini gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin uyum süreçlerinde yabancılik çekme, içe kapanıklık, memleket özlemi ve travma belirtileri gibi çeşitli zorluklar yaşadıkları çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan ikinci bir tema ise travma sonrası stres bozukluğudur. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö20: "Hayat savaşı veriyor gibiler. Oradan oraya savrulduklarını gözlemliyorum. "

Ö30: "Travma, stres ve panik atak durumları gözlemliyorum. "

Ö37: " Ani duygu değişimleri yaşıyorlar ve buldukları ortama uyum sağlamakta zorlanıyorlar, her an deprem oluyormuş gibi hissediyorlar bu durumun onları tetikte olma haline sevk ettiğini gözlemliyorum. "

Ö41: "Sürekli depremde yaşadıkları olayları konuşmak istediklerini gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin TSSB belirtileri gösterdiklerini ve bu durumun onların günlük yaşamlarını ve uyum süreçlerini olumsuz etkilediği çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan üçüncü bir tema ise dikkat dağınıklığıdır. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: "Derslerde dikkat dağınıklığı, motivasyon eksikliği ve dalgınlık içerisinde olduklarını gözlemliyorum. "

Ö10: "Derse odaklanma problemi yaşadıklarını gözlemliyorum. "

Ö28: "Derse adapte olma konusunda ciddi sıkıntılar çektiklerini gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin dikkat ve odaklanma sorunları yaşadıklarını ve bu durumun onların akademik performanslarını olumsuz etkilediği çıkarımına varılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan dördüncü bir tema ise duygusallıktır. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö27: "Çok duygusallar maddi ve manevi destek beklediklerini gözlemliyorum. "

Ö44: "Çok hassas bir süreçten geçtikleri için duygusal ve kırılgan bir ruh haline sahip olduklarını gözlemliyorum. "

Ö42: "Duygusal oldukları için okul iklimine uyum sağlayamadıklarını gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin duygusal destek ve anlayışa ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan beşinci bir tema ise korku ve endişedir. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir :

Ö14: "Korku, endişe ve şaşkınlık içerisinde olduklarını gözlemliyorum. "

Ö19: "Çok korkmuşlar, ürkekler, birçoğunun babası işi gereği tekrar deprem bölgesine dönmüş bu yüzden bir özlem ve korku içerisinde olduklarını yüz ifadelerinden gözlemliyorum. "

Ö23: "Korku ve endişe durumu çok fazla artı ait olamama hissi içerisinde olduklarını gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin korku ve endişe, özlem duyma ve buldukları yere ait olamama hissi içerisinde oldukları, psikolojik olarak da ciddi bir destek ve güvenceye ihtiyaç duydukları çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan altıncı bir tema ise tedirginliktir. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö3: "Öğrencilerin tedirginlik içerisinde ve uyum sağlama problemi yaşadıklarını gözlemliyorum. "

Ö6: "İlk geldiklerinde sınıf içerisindeki herhangi bir sallantı bile (sıralarının hareket etmesi bile) onları tedirgin etmeye yetiyordu. Dersle ilgili örnek vereceklerinde deprem bu örneklerin içerisinde yer aldığını gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Ö7: "Akademik anlamda derslerden geri kalmışlığın verdiği ve ek olarak ailelerin bir kısmının hala deprem bölgesinde olmasının verdiği tedirgin olma halini gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin tedirginlik ve uyum sağlama sorunları yaşadıklarını ve bu durumun onların akademik ve sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediğini çıkarımına varılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan yedinci bir tema ise içe kapanıklıktır. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö8: "Sessizler ve konuşmalarında bile bir içe kapanıklık hali olduğunu gözlemliyorum. "

Ö15: "Çok sessiz ve içe kapanık olduklarını gözlemliyorum. "

Ö38: "İçe kapanık bir halde olduklarını gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin, öğrencilerde belirgin bir içe kapanıklık durumu olduğu, öğrencilerin sosyal etkileşimlerde sessiz ve çekingen olduklarını, kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını ve genellikle iç dünyalarına dönük bir yaşam tarzını tercih ettikleri çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan sekizinci tema ise çekingenliktir. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö4: "Çekingenlik ve tedirginlik içerisinde olduklarını gözlemliyorum. "

Ö32: "Depremzede öğrencilerimin çok çekingen olduklarını gözlemliyorum. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerde belirgin bir çekingenlik ve tedirginlik durumu olduğu sonucuna varabiliriz. Bu çekingenlik, öğrencilerin yaşadıkları travmatik deneyimlerin bir sonucu olabileceği çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin gözlemledikleri sorunlardan oluşturulan sonuncu tema ise umut vaatsetmektedir. Bu duruma ilişkin çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö6: "Depremzede öğrencileri kardelene benzetiyorum. Çünkü yaşadıkları ağır travmadan sonra ortama iyi adapte oldular. "

Ö18: "Depremzede öğrencileri çiçeğe benzetiyorum. Çünkü sabah olunca yeniden açacaklar. "

Ö44: "Çiçeğe benzetiyorum bazen herşeyi unutup çocuk olduklarını hatırlayıp etrafa rengarenk süs, koku ve neşe saçıyor ilkbahar gibi umut verici

bazende yaşlarından çok büyük dertleriyle boyunlarını büküp yaşadıkları o kara günü yansıtıyorlar. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin yaşadıkları travmatik deneyimlere rağmen umut verici bir şekilde adapte oldukları sonucuna varabiliriz. Öğretmenlerin benzetmeleri, öğrencilerin hem zorluklarla başa çıkma kapasitelerini hem de geleceğe dair umutlarını yansıtmaktadır.

Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunların Çözümüne İlişkin Yapılan Uygulamalar

Çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar sorulduğunda elde edilen verilerden ilk olarak öğrenci ile bireysel olarak görüştükleri ortaya çıkmıştır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö3: "Sıklıkla bireysel görüşmeler yapıyorum. Rehberlik servisi de aynı şekilde belirli periyotlarla görüşmeler yapıyor. "

Ö12: "Dersleri dinleyemiyorlar. Dersi dinlemeleri amacıyla olmayıp onlarla bire bir görüşüp duygusal olarak iyileştirmeye çalışıyorum. "

Ö21: "Göç edip başka bir memlekete alışmak zordur. Bu zorlukları aşmak için aile ziyareti yapılmakta okulda öğrenciyle bire bir konuşulmakta ve bu sorunu asgari düzeye indirmeye çalışıyorum. "

Öğretmenlerin bu açıklamaları doğrultusunda, depremzede öğrencilerin sorunlarının çözümünde bireysel görüşmelerin önemli bir rol oynadığı, bu sayede ihtiyaçlarını daha iyi anlayarak onlara uygun destek sağlanabildiği sonucuna varılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar sorulduğunda elde edilen verilerden ikinci olarak rehberlik servisi ile süreci yönettikleri ortaya çıkmıştır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

Ö7: "İşbirliği içerisinde problemlerin üstesinden gelebilmek için rehberlik servisiyle sürekli iletişim halindeyiz. "

Ö13: "Uyum problemleri ve yaşadıkları travmaları atlatmaları için rehberlik servisiyle düzenli olarak görüşmeler yapılmaktadır."

Ö16: "Adaptasyon sorunu yaşayan öğrencileri aileleriyle görüşerek rehberlik servisine yönlendiriyoruz. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin Öğretmenlerin rehberlik servisi ile iş birliği yapmaları, bireysel görüşmeler gerçekleştirmeleri ve maddi

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

destek sağlamaları, öğrencilerin duygusal, psikolojik ve ekonomik iyileşme süreçlerinde kritik bir rol oynadığı çıkarımı yapılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar sorulduğunda elde edilen verilerden üçüncü olarak öğrencilere genel ihtiyaçları için maddi destek sağladıkları ortaya çıkmıştır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö4: "Öğrencilerimizin maddi ihtiyaçları için bir fon oluşturduk. Buradan ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlıyoruz. "

Ö42: "Ekonomik anlamda büyük problemler yaşadıklarını gözlemledik. Öğretmen arkadaşlarımızı ve velilerimiz arasında para toplayıp, ihtiyaçlarını karşılıyoruz. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik maddi destek sağlanmasının önemli bir rol oynadığı çıkarımına varılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar sorulduğunda elde edilen verilerden dördüncü olarak sürekli olarak veli ziyaretleri ve aile görüşmeleri yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

Ö18: "Ailelerini kaybetme korkusuna sahipler. Rehberlik servisimiz öğrencilerimizle ilgileniyor. Aileleri de düzenli olarak ziyaretler gerçekleştiriyoruz. "

Ö24: "Aileleri genelde çevreye uyum problemi yaşıyor. Bu problem ister istemez okul ve öğretmenlere iletişim içinde olmalarını engelliyor. Bizler öğretmenleri olarak aileleriyle diyalog kurmaya çalışıyoruz. "

Ö45: "Ailelerin manevi desteğe ihtiyaçlarını olduğunu düşünüyoruz. Bu yüzden onlarla irtibat halindeyiz. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, veli görüşmeleri depremzede öğrencilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarını daha iyi anlamamıza ve onlara uygun destek sağlamamıza yardımcı olabilir. Öğretmenlerin aile ziyaretleri ve veli görüşmeleri, öğrencilerin duygusal ve psikolojik iyileşme süreçlerinde kritik bir rol oynadığı çıkarımına varılabilir. Çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin yapılan uygulamalar sorulduğunda elde edilen verilerden son olarak öğrencilerin yabancılaşma hissi çekmemeleri için hoşgörü ve sevgi içerisinde yaklaşım sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

Ö6: "Herkes çok duyarlı davranıyor. Sınıfta arkadaşları çok yardımcı oluyor ve onu hemen aralarına aldılar. Depremle ilgili soru sormuyor ve daha

anlayışlı davranmaya çalışıyorum. İhtiyaçları ve istekleri hakkında sürekli konuşuyoruz. "

Ö14: "Adaptasyon sorunu yaşıyorlar. Yabancılık hissi yaşamasınlar diye diğer öğrenciler gibi davranmaya çalışıyorum. "

Ö16: "Herhangi bir sorun yaşanmıyor herkes çok duyarlı davranıyor. Arkadaşları çok yardımcı oluyor ve hemen kaynaştılar. Depremle ilgili soru sormuyor, daha anlayışlı davranmaya çalışıyorum. İhtiyaçları ve istekleri hakkında konuşuyoruz. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, hoşgörü ve sevgi içerisinde yaklaşımın deprezede öğrencilerin ihtiyaçlarını daha iyi anlamamıza ve onlara uygun destek sağlamamıza yardımcı olabilir. Öğretmenlerin hoşgörü ve sevgi dolu yaklaşımları, öğrencilerin duygusal ve sosyal iyileşme süreçlerinde kritik bir rol oynadığı çıkarımı yapılabilir.

Millî Eğitim Bakanlığı Düzeyinde Depremzede Öğrencilere Yapılması Gerekenler

Çalışmaya katılan öğretmenlere, 'Sizce Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde deprezede öğrencilerle ilgili kısa vadede gibi adımlar atılmalıdır? ' sorusu sorulduğunda, genel olarak şu yanıtlar ortaya çıkmıştır: psikososyal destek sağlanarak öğrencilerin rehabilite sürecine hız verilmesi, maddi ve manevi her türlü desteğin sunulması gerektiği söylenmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

Ö2: "Kısa vadede deprezede öğrencilerin psikolojilerini düzeltme ve geliştirme amaçlı rehabilitasyon merkezleri açılmalıdır. "

Ö4: "Okula devam zorunlulukları olmadığı için düzenli bir ortam oluşturmak zor. Kısa vadede uzman desteği ve kalacak yer sağlanması gerektiği görüşündeyim. "

Ö10: "Kısa vadede psikososyal destek sağlanmalı ve bu öğrencilere burs verilmeli. "

Ö21: "Kısa vadede psikolojik destek sağlanmalı, çocukları travmatik durumu en aza indirilmelidir. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde deprezede öğrencilerle ilgili kısa vadede psikososyal destek ve rehabilitasyon, barınma, maddi destek gibi adımların atılması, öğrencilerin duygusal, psikolojik ve ekonomik iyileşme süreçlerinde kritik bir rol oynayacağı çıkarımı yapılabilir.

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Çalışmaya katılan öğretmenlere, 'Sizce Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilerle ilgili orta vadede ne gibi adımlar atılmalıdır?' sorusu sorulduğunda genel olarak şu yanıtlar ortaya çıkmıştır: sosyal- kültürel faaliyetlere hız verilip, depremzede öğrencilerin eğitim sürecinde eksikliklerini kapatabilmek için onlara özgü bir eğitim programı uygulanabileceği söylenmiştir. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir.

Ö18: "Orta vadede Millî Eğitim Bakanlığının depremzede bölgesinde yaşayan öğrencileri için paket eğitim programı uygulaması gerektiği düşünüyorum. "

Ö21: "Orta vadede Bakanlığımızın, öğrencilerin eğitim programlarındaki geri kaldıkları konularla ilgili düzenlemeler yapıp, bu eksikliklerinin giderilmesi sağlanmalı. "

Ö29: "Orta vadede diğer öğrencilerimizle kaynaşabilmeleri için sosyal-kültürel faaliyetlerin sıklıkla yapılması, bunlar içinde gerekli bütçenin temin edilmesi gerekmektedir. "

Ö44: "Orta vadede ise olumsuzlukları en aza indirmek için sosyal ve kültürel etkinliklere yer verilmeli eğlenceli oyunlar, sıklıkla sinema ve tiyatro gösterileriyle bu durum desteklenmelidir. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilerle ilgili orta vadede özel eğitim programlarının uygulanması, sosyal -kültürel faaliyetlere ağırlık verilmesi ve bunlar için maddi kaynak sağlanmasının gerekli olduğu çıkarımı yapılabilir.

Son olarak çalışmaya katılan öğretmenlere, 'Sizce Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilerle ilgili uzun vadede ne gibi adımlar atılmalıdır?' sorusu sorulduğunda genel olarak şu yanıtlar ortaya çıkmıştır: depremin yaşandığı kentlerin eski haline getirilerek depremzedelerin güvenli bir şekilde yaşadıkları şehre geri dönme imkânının sağlanması ve burada öğrencilere iyi bir eğitim ortamı sunulması gerektiği görüşü ortaya çıkmaktadır. Bu duruma ilişkin katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö5: "Uzun vadede atılacak adımlar konusunda emin değilim ancak kendi memleketlerinde okulları bir an önce eğitim öğretime hazır hale getirip, öğrencilerin bu süreci atlatalmalarına yardımcı olunabilir. "

Ö8: "Uzun vadede mutlaka her öğrencinin yurtlarına geri dönmeleri gerektiğini düşünüyorum. "

Ö26: "Uzun vadede yaşadıkları şehir ve ortam eskiye en yakın düzeye dönüştürülmelidir. "

Ö35: "Memleketlerine dönmek isteyen öğrencilere barınma konusunda desteklenmeli ayrıca uzun vadede de psikolojik desteğin devamı sağlanmalıdır. "

Öğretmenlerin yapmış oldukları bu açıklamalar ışığında, Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilerle ilgili uzun vadede şehirlerin yeniden inşası ve güvenli yaşam alanlarının oluşturulması, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi, barınma ve psikolojik destek, rehabilitasyon çalışmalarının gerekliliğinin önemli olduğu çıkarımı yapılabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

6 Şubat 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve birçok ili etkileyen yıkıcı deprem, binlerce insanın hayatını kaybetmesine, yaralanmasına ve evsiz kalmasına neden olmuştur. Bu felaketin eğitim sistemimize ve özellikle depremden etkilenen öğrencilerin eğitim sürecine olan etkilerini incelemek amacıyla, depremzede öğrencisi olan öğretmenlerle araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ilk olarak öğretmenlerin, depremzede öğrencilere yönelik algılarını belirlemek amacıyla kullandıkları metaforlar incelenmiştir. Kuş, çiçek, insan, vazo, canlı, balık ve öğrenci gibi öne çıkan metaforların yanı sıra kedi, serçe, porselen, gül, evlat, melek ve kelebek gibi çeşitli metaforların da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Depremzede öğrencilerin bu metaforlarla tanımlanması, yaşadıkları travma, göç deneyimi, duygusal ve kırılgan yapıları ile maddî ve manevî desteğe ihtiyaç duydukları gerçeğiyle ilişkilendirilebilir. H. Acar, Ak ve Kesici'nin (2018) çalışmalarında bahsedildiği gibi, doğal felaketler karşısında bireylerin tepkileri farklılık gösterse de genellikle kontrol kaybı ve gelecekte benzer felaketlerin olabileceği korkusu gibi güçlü olumsuz duygular yaşanır. Depremler, can, mal ve anlam boyutlarında yaşamı tehdit eden önemli bir stres kaynağı olarak kabul edilir ve insanların ciddi ruhsal, toplumsal uyum ve performans sorunları yaşamasına yol açabilir (Nakajima, 2012). Bu sorunlar, özellikle çocuklar ve gençler için büyük riskler taşımaktadır. Çocuklar, güçsüz ve savunmasız olup, bakım, koruma ve sevgiye muhtaçtırlar ve bu nedenle anne ve babalarına bağımlıdırlar. Zihinleri ve dil yetenekleri hızla gelişirken, mantıklı düşünme yetenekleri tam olarak olgunlaşmamıştır ve duygu ve düşüncelerini ifade etme konusunda sınırlı bir anlatım gücüne sahiptirler (Yörükoğlu, 1996). Bu nedenle, bedensel sorunlar genellikle açıkça görülebilirken, ruhsal sorunlar daha karmaşık bir süreçle belirlenir ve dışarıdan kolayca fark edilemez (Halis, 2005). Bu nedenle, doğal felaketlerin özellikle çocuklar üzerindeki etkileri derin ve karmaşık olup, bu etkilerin anlaşılması ve gerekli desteklerin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada ikinci olarak çalışmaya katılan öğretmenlere, depremzede öğrencilerde gözlemledikleri sorunlar sorulmuş ve elde edilen cevaplardan

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

yola çıkarak "kültürel uyumsuzluk", "travma sonrası stres bozukluğu", "dikkat dağınıklığı", "duygusallık", "korku ve endişe", "tedirginlik" ve "içe kapanıklık" gibi temalar belirlenmiştir. Fiziksel olarak, insanlar evlerini ve okullarını kaybederken ya da yaralanmalar ve sakatlanmalar yaşarken, ruhsal açıdan depresyonlar, bunalımlar veya travmalarla karşı karşıya kalabilirler. Olayların etkisini zamanla atlatamayan çocuklarda, başlangıçta Akut Stres Bozukluğu, daha sonra ise Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) gelişebilir (Limoncu ve Atmaca, 2018). Deprem ve sonrasında yaşanan süreçler, öğrencilerin yaş gruplarına ve kişisel özelliklerine göre farklı etkiler yaratabilmekte, özellikle göç eden öğrencilerin eğitim hayatlarına uyum sağlamaları çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir (Koçak, 2020). Stres kaynaklarına bağlı olarak öğrencilerde hem fizyolojik hem de psikolojik sağlık sorunları ortaya çıkabilir ve bu durum bazen ölümcül sonuçlar doğurabilir (Karataş, Adıgüzel ve Ünal, 2018). Çocukların çevresiyle olan bağlarının bozulması, gelişimlerini, özellikle de sosyal-duygusal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir (Weeks, 2023). Sosyal kimlik perspektifinden bakıldığında, travmatik deneyimler grup üyelikleri ile derinlemesine bağlantılıdır (Muldoon, 2013). Çeşitli ülkelerde yapılan bilimsel çalışmalar, stresli deneyimlerin tekil olarak belirlenmediğini göstermektedir (Muldoon vd., 2017). Sosyal değişimler ve kültürel tehdit algıları, çeşitli psikiyatrik rahatsızlıkların ortaya çıkmasına neden olabilmekte ve göç eden bireyler, terk ettikleri yerlerde bıraktıkları maddi ve manevi destek unsurlarının miktarına bağlı olarak, göçün psikolojik etkilerini daha şiddetli yaşayabilmektedirler. Yaşam standartlarındaki düşüş, yalıtılmışlık, güvensizlik, korku, umutsuzluk ve çaresizlik gibi negatif duyguların artışına ve başa çıkma becerilerinin azalmasına sebep olabilmektedir (Karataş vd., 2018). Bu nedenle, depremzede öğrencilerin karşılaştıkları zorlukların anlaşılması ve bu sorunlara yönelik uygun desteklerin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada üçüncü olarak, depremzede öğrencilerin yaşadığı sorunların çözümüne yönelik yapılan uygulamalar incelenmiştir. Öğretmenlerin, duygusal ihtiyaçlara yönelik psikososyal destek sağladığı, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinden etkin biçimde yararlandığı, ailelerle düzenli iletişim kurduğu ve gerektiğinde ailelere de destek sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca, okul yönetimiyle birlikte hareket ederek sosyal dayanışmayı artırmak ve maddi ihtiyaçları karşılamak amacıyla etkinlikler düzenlendiği ve yardım fonlarının kurulduğu görülmektedir. Diğer öğrencilerle kültürel uyumsuzluk ve fırsat eşitsizliği yaşanmaması için sevgi ve hoşgörü ile yaklaşıldığı, akademik anlamda esnek bir tutum sergilendiği ve öğrencilerin ihtiyaçlarının düzenli olarak izlendiği ifade edilmektedir. Russell'a (2018) göre çocuklar, içgüdüsel olarak geleceğe odaklanma

eğilimindedirler ve yaşamları, gerçekleşebilecek olanaklara yöneliktir. Çocukların geçmişe yönlendirilmesi ve geleceğin olumsuz bir şekilde tasvir edilmesi, yaşam enerjilerini tüketmektedir. Deprem sonrası, çocukların dünyanın yaşanılabilir ve öngörülebilir bir yer olduğuna dair algıları olumsuz etkilenmektedir (Bal ve Jensen, 2007). Deprem sonrası göçler, farklı kültürel geçmişe ve gereksinimlere sahip bireylerin aynı eğitim kurumlarında bir arada bulunmasına yol açarak öğretmenler için çeşitli zorluklar doğurmuştur (Karataş, Yılmaz ve Yıldırım, 2022). Bu noktada, öğretmenlere düşen en önemli görev, etkili bir öğrenme deneyimi için herkesi kucaklayan bir eğitim yaklaşımı uygulamaktır. Bu yaklaşımın amacı, her öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak ortamların oluşturulmasıdır (Uysal ve Uysal, 2021). Araştırmada, depremzede öğrencilerin ailelerine de gerekli maddi ve psikososyal desteğin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır. Çünkü, çocukların tehlike algısının ve yaşam tehdidi veya sevdiklerin güvenliğiyle ilgili endişelerin, travma sonrası direnç ve sağlıklı çıktılar için gerekli olan uyum sağlayıcı baş etme becerileri ile olumsuz bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir (Ying, Wu, Lin ve Chen, 2013). Bu nedenle, depremzede öğrencilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının karşılanması, onların eğitim hayatına uyum sağlamaları ve ruhsal sağlıklarının korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Son olarak araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı düzeyinde depremzede öğrencilere yönelik yapılması gerekenler ele alınmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre, depremin yarattığı zorlukları hafifletmek ve öğrencilerin geleceğini güvence altına almak için çeşitli adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır. Kısa vadede, psikososyal destek sağlanması ve öğrencilerin rehabilitasyon sürecine hız verilmesi, maddi ve manevi destek sunularak öğrencilerin travmanın etkileriyle başa çıkmalarının kolaylaştırılması gerektiği belirtilmiştir. Orta vadede, olumsuzlukları en aza indirmek amacıyla sosyal ve kültürel faaliyetlere odaklanılması ve depremzedelerin eğitim sürecindeki eksikliklerini kapatmak için onlara özgü bir eğitim programı geliştirilmesi önerilmiştir. Depremzede öğrencilerin eğitim sürecindeki eksikliklerini en aza indirmek için eğitim programlarını öğrencilerin mevcut durumlarına uyacak şekilde esnek hale getirmek ve aileleri de bu sürece dahil etmek büyük önem taşımaktadır (Turhaner ve Polat, 2023). Okul ve sınıf ortamında kültürel farklılıklardan kaynaklanan dışlanma süreçlerini önlemek için, öğretmenler ve öğrencilerde farkındalık oluşturma amacıyla eğitim programının bu doğrultuda düzenlenmesi gerekmektedir (Karazincir, 2024). Ayrıca, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenli olarak gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir (Galang, 2021). Uzun vadede ise, depremin yaşandığı kentlerin eski haline getirilerek depremzedelerin

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

güvenli bir şekilde yaşadıkları şehre geri dönmeleri için uygun koşullar sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu süreçte öğrencilere iyi bir eğitim ortamı sunularak, gelecekteki başarıları için güçlü temeller oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır.

Maslow'a (1970) göre, bireylerin üst seviye amaçlara erişebilmeleri adına, öncelikle temel gereksinimlerinin giderilmesi şarttır. Bu temel gereksinimler sağlandığında, bireyler daha yüksek hedeflere yönelik gayret sarf ederler. Maslow'un hiyerarşisinin temel seviyesinde bireylerin yeme, içme ve barınma gibi ihtiyaçları bulunmaktadır (Mowen, 2000). Bu hiyerarşinin ikinci seviyesinde, tüm tehdit ve tehlikelere karşı güvenlik ihtiyacı yer almaktadır (Mensah, Chen, Ntim ve Gabrah, 2023). Üçüncü seviyede sevgi ve ait olma, dördüncü seviyede öz saygı, özgüven ve son seviyede ise kendini gerçekleştirme ihtiyaçları bulunmaktadır (Maslow, 1970). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile depremzede öğrencileri olan öğretmenlerin kısa, orta ve uzun vadede ne gibi adımlar atılması gerektiği yönündeki görüşleri paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, risk altındaki öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamak önemlidir. Bu ihtiyaçlar, acil bir şekilde karar verilmesini gerektiren fiziksel korunma, güvenlik veya sağlık yardımı gibi acil durumlar olabilir. Ayrıca, psikolojik destek, beceri kazanma, sosyal ilişkiler kurma, dışlanmama ve eğitimlerine devam etmelerinin sağlanması gibi ihtiyaçlar da eğitim sistemi içinde sürekli olarak karşılanmalıdır (Atmacaoğlu, 2019).

Sonuç olarak, göç olgusu, türü ne olursa olsun, özellikle çocuklar ve eğitimleri üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir. Bu bağlamda, depremzede öğrencilerin göç ettikleri yeni yerlerdeki okul ortamına uyum sağlamaları, temel bir insan hakkı olan eğitime erişimleri açısından son derece önemlidir. Eğitimde sosyal adalet, ailevi, bireysel veya diğer faktörler nedeniyle dezavantajlı durumda olan çocukların nitelikli eğitime akranları gibi erişmelerini sağlamakla ilişkilidir (Koçak, 2020). Süer'e (2022) göre burada toplumu oluşturan okullara ve öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Hassas ve kırılgan yapıya sahip olan depremzede öğrenciler ve ailelerine uygun tutum ve değerlerin gözetilmesi gerekmektedir. Aksi halde, depremden etkilenen öğrencilerin eğitim yolculuklarında karşılaşılabilecekleri eşitsizlikler, psikolojik travmalar, sosyal entegrasyon sorunları ve geleceğe dair endişeleri artacaktır (Jung ve Han, 2023). Bu noktada, pedagoglar ve bu konularda uzmanlaşmış psikologlarla iş birliği içerisinde olmak önemlidir. Pedagoglar, çocuklarla kurdukları bireysel iletişimi sağlıklı bir şekilde sürdürmek için çeşitli testler ve tekniklerden faydalanabilirler. Oyun terapisi, grup terapisi ve psikoterapi, çocuğun yaşına göre seçilecek yöntemler arasında yer alır. Aile terapisi ise, özellikle psiko-pedagojik kaynaklı uyum ve davranış sorunlarıyla başa çıkmada büyük önem taşır. Anne-baba ve çocuk

birlikte seansa alınabileceği gibi, ortak sorunları olan aile çiftleriyle de toplu seanslar düzenlenebilir (Yavuzer, 2000). Bu nedenle, depremzede öğrencilerin eğitime erişimini ve uyum sürecini desteklemek için bütüncül ve çok yönlü yaklaşımların benimsenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın bulgu ve sonuçlarından yola çıkarak, depremzede öğrencilere yönelik olarak okullarda sürekli psikososyal destek ve rehberlik hizmetleri sunulmalıdır. Bu hizmetler, öğrencilerin duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayarak, onların travmanın etkileriyle başa çıkmalarını kolaylaştırabilir. Depremzede öğrencilerin ailelerine de psikososyal ve maddi destek sağlanmalıdır. Ailelerin desteklenmesi, öğrencilerin evdeki duygusal ve akademik ortamlarının iyileştirilmesine katkıda bulunur. Okullarda düzenli olarak sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenerek, öğrencilerin sosyal duygusal gelişimlerine katkı sağlanmalı ve kültürel uyumsuzluk sorunları minimize edilmelidir. Öğretmenlere, depremzede öğrencilerle nasıl etkili iletişim kuracakları ve onları nasıl destekleyecekleri konusunda eğitimler verilmelidir. Öğretmenlerin, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sağlık sorunlarını tanıyabilmeleri ve uygun müdahalelerde bulunabilmeleri için bilinçlendirilmesi önemlidir. Depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerindeki eksikliklerini gidermek için esnek ve bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmalıdır. Bu programlar, öğrencilerin ihtiyaçlarına göre uyarlanmalı ve onların akademik başarılarını sürdürmelerine yardımcı olmalıdır. Son olarak, okul yönetimi ve yerel topluluklarla iş birliği içinde sosyal dayanışmayı artırmak amacıyla yardım fonları ve etkinlikler düzenlenmelidir. Bu, depremzede öğrencilerin ve ailelerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olabilir. Bu öneriler, depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerindeki zorlukları aşmalarına ve sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarına katkıda bulunacaktır.

Diğer taraftan depremzede öğrencilerin eğitim süreçlerini ve psikososyal durumlarını izlemek amacıyla uzun süreli ve kapsamlı araştırmalar yapılabilirler. Bu araştırmalar, öğrencilerin akademik ve duygusal gelişimlerini takip ederek, müdahale programlarının etkinliğini değerlendirmeye olanak tanıyacaktır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin travmatik deneyimlerini anlamak ve ifade etmek için metaforlar gibi nitel araştırma yöntemleri kullanılabilir. Bu, öğretmenlerin ve öğrencilerin duygusal ve psikolojik durumlarını daha iyi anlamaya yardımcı olabilir. Ayrıca, depremzede öğrencilerin psikolojik sağlıklarını desteklemek amacıyla okul temelli psikososyal destek programlarının etkinliği üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Bu programların, öğrencilerin travma sonrası stres bozukluğu ve diğer ruhsal sağlık sorunlarına nasıl etki ettiği incelenmelidir. Depremzede öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla esnek eğitim programları geliştirilmelidir. Bu programların, öğrencilerin akademik başarılarını ve uyum süreçlerini nasıl etkilediği üzerine araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H., Ak, M. & Kesici, Ş. (2018). *Psikososyal doğal afet kitabı*. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Hizmetler Genel Müdürlüğü. <https://orgm.meb.gov.tr/psikososyaldijitaldestek/pdf/psikososyaldogalafetkitabi.pdf>
- AFAD (2023). Basın bülteni. Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremler hk. – 34.
- Akar, S. (2013). Doğal afetlerin kamu maliyesine ve makro ekonomiye etkileri: Türkiye değerlendirmesi. *Journal of Management and Economics Research*, 11(21), 185-206. <https://doi.org/10.11611/JMER197>
- Atmacaoğlu, H. (2019). Kapsayıcı eğitimde dezavantajlı gruplar. P.O.Taneri. (ed.), *Kuramdan uygulamaya kapsayıcı eğitim içinde* (ss. 163-196). Pegem Akademi
- Bal, A., & Jensen, B. (2007). Post-traumatic stress disorder symptom clusters in Turkish child and adolescent trauma survivors. *European child & adolescent psychiatry*, 16, 449-457. DOI 10.1007/s00787-007-0618-z
- Balci, A. (1989). Eğitimsel araştırmının eğitimsel sorunların çözümünde uygulaması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 411-420.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231- 274.
- Baştan, A. (2023). Kahramanmaraş merkezli depremzede kimsesiz çocuk ve gençler için psiko-sosyal çözüm önerileri. M, Öztürk ve M, Kırca. (ed.), *Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler içinde* (ss.379-388). Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2016). *Designing and conducting mixed methods research*. New York: Sage.
- Depremın ardından yarın 71 ilde eğitim öğretim başlıyor (2023, 19 Şubat). (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023). <https://www.meb.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147-164. <https://doi.org/10.17275/per.21.22.3.1>
- Galang, A. D. (2021). Teachers’ critical reflections on the new normal Philippine education issues: Inputs on curriculum and instruction development. *International Journal of Social Learning (IJSL)*, 1(3), 236-249.
- Gezgin, B.U. (2023). Deprem sonrası psikoloji: değiniler ve öneriler. M, Öztürk ve M, Kırca. (ed.), *Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler içinde* (ss. 345-354). Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Gündüz, İ. (2009). *Dünyada ve Türkiye’de afet yönetimi*. Erdem Yayınları.
- Güner, N. (2013). Öğretmen adaylarının matematik hakkında oluşturdukları metaforlar. *Education Sciences*, 8(4), 428-440.
- Halis, İ. (2005). *Etkili öğretmenlik teknikleri*. Serhat Kitabevi.
- Hayrullaoğlu, G., Aliefendioğlu, Y., & Tanrıvermiş, H. (2018). Deprem sonrası kentte oluşacak sorunlara dirençli kent yaklaşımı ile çözüm aranması: marmara depremi örneği. Mengi, A. Ve İçişoğlu, D. (ed.), *Kentsel Politikalar içinde* (ss. 290-304). Palme Yayıncılık.

- Jung, H. O., & Han, S. W. (2023). Post-traumatic growth of people who have experienced earthquakes: Qualitative research systematic literature review. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 1070681.
- Karataş, K., Ardic, T., & Oral, B. (2017). Öğretmenlik mesleğinin yeterlikleri ve geleceği: metaforik bir analiz. *Electronic Turkish Studies*, 12(33), 291-312. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12665>
- Karataş, K., Adıgüzel, Y., & Ünal, A.Z. (2018). *Psikososyal göç kitabı*. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Hizmetler Genel Müdürlüğü. <https://orgm.meb.gov.tr/psikososyaldijitaldestek/pdf/psikososyalgockitabi.pdf>
- Karataş, K., Yılmaz, E., & Yıldırım, Y. (2022). Kapsayıcı öğretimin pedagojik temelleri. Ö. Altındağ Kumaş ve S.Süer. (ed.), *Nitelikli kapsayıcı eğitim kuramdan uygulamaya içinde* (ss. 87-123). Eğiten Kitap
- Karazincir, S.E. (2024). Deprem ve göç ilişkisi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15(1 - Deprem Özel Sayısı), 366-383. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412380>
- Kocalar, A.C. (2023). Kriz yönetiminden önce risk yönetiminin önemi. Öztürk, M. ve Kirca, M. (ed.), *Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası için akademik öneriler içinde* (ss. 3-21). Özgür Yayın Dağıtım Ltd.Şti.
- Koçak, S. (2020). Göç ve eğitim. F. Nayır. (ed.), *Kültürel değerlere duyarlı eğitim içinde* (ss. 53-93). Anı Yayıncılık.
- Limoncu, S., & Atmaca, A. B. (2018). *Çocuk Merkezli Afet Yönetimi*. Megaron, 13(1), 132-143. [10.5505/megaron.2017.49369](https://doi.org/10.5505/megaron.2017.49369)
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. New York: Sage.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. Harper Row.
- McMillan, J.H., & Schumacher, S. (2010). *Research in Education: evidence-based inquiry* (7th ed.). London: Pearson.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mowen, J. C. (2000). *The 3M model of motivation and personality: Theory and empirical applications to consumer behavior*. Springer Science & Business Media.
- Muldoon, O. T. (2013). Understanding the impact of political violence in childhood: A theoretical review using a social identity approach. *Clinical Psychology Review*, 33(8), 929-939.
- Muldoon, O. T., Acharya, K., Jay, S., Adhikari, K., Pettigrew, J., & Lowe, R. D. (2017). Community identity and collective efficacy: A social cure for traumatic stress in post- earthquake Nepal. *European Journal of Social Psychology*, 47(7), 904-915.
- Nakajima, Ş. (2012). Deprem ve sonrası psikolojisi. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 28(2), 150-155. [doi:10.5222/otd.suppl.2012.150](https://doi.org/10.5222/otd.suppl.2012.150)
- Nikitina, L., & Furuoka, F. (2008). "A language teacher is like...": examining malaysian students' perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Online Submission*, 5(2), 192-205.
- Özel, Ö., & Ersoy, B. (2023). Depremden etkilenen okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (Özel Sayı), 465-481.
- Özgen, N., Eser Ünalı, Ü., & Bindak, R. (2011). Öğretmen adaylarının doğal afetler konusuna yönelik "etkili öğrenme biçimleri"nin belirlenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 12(4). <https://doi.org/10.14686/KEFAD.2011.12.4.123>

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd.
- Pehlivan, H. P., Akçay, Z. Ş., & Neyişçi, N. (2020). Hazırlık sınıfı öğrencilerinin “İngilizce” ve “İngilizce öğrenmeye” yönelik metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 665-685. <https://doi.org/10.14689/issn.2148->
- Polat, M. S., & Sarıçam, H. (2023). 6 Şubat depreminden etkilenen bölgelerdeki öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar: *Hatay ili örneği*. *Kriz Dergisi*, 21(1-2-3), 25-32. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412861>
- Russell, B. (2018). *Eğitim üzerine* (A.Uğur, çev.; 2.baskı). Cem Yayınevi. (Orijinal baskı 1929).
- Sezer, İ.Ç. (2024). IPBES raporu ışığında yabancı türler ve mücadele yolları. *Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi*, 57(680), 6-22.
- Süer, S. (2022). Kapsayıcı eğitimde tutum ve değerler. Ö. Altındağ Kumaş ve S.Süer. (ed.), *Nitelikli kapsayıcı eğitim kuramdan uygulamaya içinde* (ss. 123-153). Eğiten Kitap.
- Takyi Mensah, E., Chen, M., Ntim, S. Y., & Gabrah, A. (2023). Analysing Dewey’s vocational aspects of education and Maslow’s theory of motivation in support of vocational education and training. *Discover Education*, 2(1), 18.
- Telli, S. G., & Altun, D. (2023). Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125-136.
- Turhaner, K., & Polat, M. (2023). Deprem ve eğitim ortamları arasındaki ilişkinin afet yönetimi bağlamında değerlendirilmesi üzerine notlar. Ö.Baltacı (ed.), *Eğitimde güncel araştırmalar içinde* (ss. 89-103). Özgür Yayınları.
- Türksoy, E., Karabulut, R., & Gürbüz, M. (2023). Deprem nedeniyle nakil gelen öğrencilerin sınıflarına kabul durumlarının belirlenmesi. *Kayseri Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 15-26. <https://doi.org/10.51177/kayusosder.1293450>
- Uğuz, Ş. (2023). Depremlerin görünmez yıkımı: İnsanların psikolojik sağlığı üzerindeki etkileri. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 17(1), 6-9. <https://doi.org/10.21763/tjfm.1256896>
- Uysal, H., & Uysal, Ç. (2021). Kapsayıcı eğitim ve öğretim süreçleri. H. Gürgür ve S.Rakap (ed.), *Kapsayıcı eğitim özel eğitimde bütünleştirme içinde* (ss. 133-150). Pegem Akademi.
- Yamamoto, G.T., & Altun, D. (2023). Türkiye’de deprem sonrası çevrimiçi öğrenmenin vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 125-136.
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk psikolojisi*. 19. Baskı. Remzi Kitabevi
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Ying, L. H., Wu, X. C., Lin, C. D., & Chen, C. (2013). Prevalence and predictors of posttraumatic stress disorder and depressive symptoms among child survivors 1 year following the Wenchuan earthquake in China. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22, 567-575. DOI 10.1007/s00787-013-0400-3
- Yörüköğlü, A. (1996). *Çocuk ruh sağlığı*. 20.baskı. Özgür Yayınları.

Weeks, M. (2023). *Dakikalar içinde psikoloji*. (D.Yiğitbaş, çev.). 9.baskı. Kronik Kitabevi.

Etik Beyan

“Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmaya Mehmet DOĞRU %70 oranında, Doç.Dr. Kasım KARATAŞ ise %30 oranında katkı vermiştir.

Çatışma Beyanı

Araştırmalarla ilgili diğer kişi ya da kurumlarla yaşanabilecek çıkar çatışması yoktur.

EXTENDED ABSTRACT

The major earthquake that occurred on February 6, 2023, centered in Kahramanmaraş, caused destruction and loss of life in many provinces of Turkey. This disaster not only caused physical damage, but also deeply affected the psychological and social lives of many people. This study was conducted to examine the effects of earthquake victims on the educational processes of students. The problems experienced by students after the earthquake and the reflections of these problems on the educational processes were evaluated through teachers' observations and experiences. Using a descriptive research design, a research was conducted with teachers whose students were earthquake victims. The research was conducted with data collected from 45 teachers working in schools affiliated with the Ministry of National Education in various provinces of Turkey. These teachers shared the problems experienced by earthquake-affected students and their solution suggestions for these problems. A survey form consisting of open-ended questions was used to learn from teachers about their perceptions of earthquake-affected students, their opinions about the problems they experienced, and their solution suggestions. Teachers were asked to compare earthquake-affected students to a living or inanimate object. These analogies were used to better understand the emotional and psychological states experienced by students. Teachers' perceptions of earthquake-affected students were associated with 23 imaginary metaphors. The most used metaphors include "bird", "human", "vase", "living thing", "fish" and "student". These metaphors reflect students'

vulnerabilities, their search for freedom, their emotional states and social adaptation processes. The problems observed by teachers are under themes such as "cultural incompatibility", "post-traumatic stress disorder (PTSD)", "distraction", "emotionality", "fear and anxiety", "anxiety", "introversion" and "promising". collected. Students affected by the earthquake had difficulty adapting to their new environment. Cultural differences and social adaptation problems caused students to feel alienated in the school environment. Teachers emphasized that students should be supported in this process. Teachers observed the effects of the trauma students experienced after the earthquake. Symptoms such as PTSD, anxiety, fear, and emotional vulnerability have negatively affected students' daily lives and academic success. It was stated that students should receive psychosocial support in order to cope with these emotional and psychological problems. The earthquake caused serious disruptions in the education processes of students. Students experienced distraction and academic difficulties. Teachers stated that flexible and individualized education approaches should be adopted to increase the academic success of these students. Teachers have developed various support strategies for the problems experienced by earthquake-affected students. Psychosocial support, flexible academic approaches, and community participation are among these strategies. Teachers used a variety of methods to meet students' emotional and academic needs. This study emphasizes that comprehensive and multifaceted approaches should be adopted to eliminate the deficiencies in the education processes of earthquake-affected students and to support their adaptation processes. It has been stated that teachers' level of awareness about the problems experienced by earthquake-affected students is high and that the content of teacher training programs should be developed to better understand the special needs of these students. Additionally, it is recommended to strengthen school psychologists and guidance services so that students receive emotional and psychological support. The integration of earthquake-affected students into educational processes is critical not only for their academic success, but also for their emotional and social well-being. Teachers have organized various activities and programs to make these students feel safe and socially accepted in their new schools. These activities helped students express themselves and relax emotionally. Cooperation are of great importance to overcome the problems experienced by earthquake-affected students . Teachers, families, local governments and non-governmental organizations have worked together to meet the needs of these students. This cooperation enabled students to adapt to educational processes more quickly and effectively. Some suggestions for the future are presented to increase the success of earthquake-affected students in their

educational processes and to support their emotional well-being. These suggestions include developing educational materials that teachers can use while working with earthquake-affected students, disseminating psychosocial support programs, and organizing activities that will support students' social adaptation processes. In addition, it is recommended to establish a continuous monitoring and evaluation system to monitor and evaluate the success of earthquake-affected students in their educational processes. Based on the findings and results of this research, continuous psychosocial support and guidance services should be provided in schools for earthquake-affected students. These services can meet students' emotional and psychological needs, making it easier for them to cope with the effects of trauma. Psychosocial and financial support should also be provided to the families of students affected by the earthquake. Supporting families contributes to improving students' emotional and academic environments at home. By organizing regular social and cultural events in schools, students' social emotional development should be contributed and cultural incompatibility problems should be minimized. Teachers should be trained on how to communicate effectively with earthquake-affected students and how to support them. It is important to raise awareness among teachers so that they can recognize mental health problems such as post-traumatic stress disorder and provide appropriate interventions. Flexible and individualized education programs should be implemented to eliminate the deficiencies in the education process of earthquake-affected students. These programs should be tailored to students' needs and help them maintain their academic success. Finally, aid funds and events should be organized to increase social solidarity in cooperation with the school administration and local communities. This can help meet the material and spiritual needs of earthquake-affected students and their families. These suggestions will contribute to earthquake-affected students overcoming difficulties in their education process and adapting in a healthy way. On the other hand, they can conduct long-term and comprehensive research to monitor the educational processes and psychosocial conditions of earthquake-affected students. These studies will allow us to evaluate the effectiveness of intervention programs by tracking students' academic and emotional development. Qualitative research methods, such as metaphors, can be used to understand and express the traumatic experiences of teachers and students. This can help better understand the emotional and psychological states of teachers and students. Additionally, studies should be conducted on the effectiveness of school-based psychosocial support programs in order to support the psychological health of earthquake-affected students. How these programs affect students' post-traumatic stress disorder and other mental health problems should be examined.

Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Depremzede Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Flexible education programs should be developed to meet the special needs of earthquake-affected students. Research can be conducted on how these programs affect students' academic success and adaptation processes.